

Bilaga Behovsanalys för fritidsgårdar

– komplement till Strukturprogram för fritidsgårdar

Innehållsförteckning

Behovsanalys	2
Skillnader i ungas deltagande i fritidsaktiviteter, i relation till socioekonomiska faktorer	2
Ung livsstil - fritidsvanor	2
Deltagande i idrottsföreningar	3
Deltagande i kulturskola	4
Lupp-rapport Huddinge 2021	4
Analysmodell och framtagna behovskriterier	5
1. RegSO-området har minst 200 folkbokförda ungdomar i ålder 10-16 år	5
2. RegSO-området har ett socioekonomiskt indexvärde på 10 eller mer	6
3. RegSO-området har färre LOK-deltagare än kommunens genomsnittsvärde	7
4. RegSO-området har lägre andel elever i kulturskolan än kommunens genomsnittsvärde	8
Resultat av genomförd behovsanalys utifrån framtagna modell	9
Beräkning av planerad besöksvolym.....	10
Resonemang kring fritidsgårdarnas upptagningsområde, sett till ny struktur	11

Behovsanalys

Skillnader i ungas deltagande i fritidsaktiviteter, i relation till socioekonomiska faktorer

Ung livsstil - fritidsvanor

Sedan 1984 har Stockholms universitet tillsammans med ett femtontal kommuner genomfört studier av barns och ungdomars fritidsvanor och fritidspreferenser i form av forskningsprojektet Ung livstil.¹ I samarbete med Huddinge kommun publicerades 2009 en rapport om deltagande i instrumentella aktiviteter (föreningsliv, kulturskola), och experimentella aktiviteter (besök till fritidsgård, bibliotek och simhall).² Syftet med den studien var att undersöka hur stor andel barn och ungdomar i mellan-, högstadiet och gymnasiet som inte deltar dels i instrumentella fritidsaktiviteter (förening + kulturskola), dels i huvuddelen av fritidsutbudet i Huddinge som helhet och i olika områden. De som inte deltar benämns i deras rapport dels utomstående i instrumentella aktiviteter dels utomstående i fritidsutbudet totalt. I alla tre stadierna är barn och ungdomar i de lägre socioekonomiska grupperna utomstående i instrumentella aktiviteter (förening + kulturskola) i mycket större utsträckning än barn och ungdomar i de högre socioekonomiska grupperna. Barn och ungdomar med utländsk bakgrund deltar också i mindre utsträckning i instrumentella fritidsaktiviteter, dvs är i lägre grad aktiva i föreningar och/eller kulturskola.

Barnens och ungdomarnas sociala bakgrund spelar alltså främst roll när det gäller deltagande i förening och kulturskola samt för det tillskott som expressiva fritidsaktiviteter ger, men mindre när det gäller hur många som är utomstående totalt. Med andra ord, tillskottet från att besöka fritidsgård, simhall och bibliotek fungerar kompensatoriskt främst när det gäller familjens resurser –högre andel bland dem som kommer från familjer med mindre resurser – och när det gäller invandrabakgrund – högre andelar bland invandrarungdomar.

Dessa resultat inkorporerades i en större studie som publicerades 2014 där fler kommuner ingick.³ Även denna undersökning visade på flera tydliga skillnader i ungas villkor på fritiden beroende på bostadsort, och också på mer markerade könsskillnader i lågstatusområdena:

- I lågstatusområdena är det vanligare att aldrig delta i en förening eller en kulturskola – aktiviteter med angivna tider och tydliga krav på deltagande som ofta är avgiftsbelagda.

---

¹ Forskningsgrupp som studerar idrott, kultur, fritid och hälsa bland barn och ungdomar
<https://www.unglivsstil.org>

² Blomdahl/Elofsson, Utomstående i fritids- och kulturutbudet i Huddinge - en studie av barn och ungdom i åldersgrupperna 10-19 år <http://www.huddinge.se/unglivsstil>

³ Elofsson, S., Blomdahl, U., Åkesson, M., & Lengheden, L. (2014). Ungas livsstil i låg- och högstatusområden: en studie i åldersgruppen 13-16 år.
<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-110083>

- Det är mindre vanligt att vara med i en förening i lågstatusområden, särskilt bland tjejer.
- Det är något vanligare bland unga i lågstatusområden att vilja att kommunen satsar på fritidsgårdar.
- Det lägre deltagandet i lågstatusområdena beror inte på lägre intresse för att delta.

Deltagande i idrottsföreningar

Inkomst, utbildningsnivå, bakgrund, kön och bostadsort avgör i vilken utsträckning barn och ungdomar föreningsidrottar. Det visade Centrum för idrottsforskning (CIF) uppföljningar av statens stöd till idrotten redan 2014.⁴ Andelen unga som föreningsidrottar är högst i socioekonomiskt starka grupper och lägst i svaga. Ojämligheten är större bland flickor än bland pojkar. Mönstret är entydigt och har bekräftats genom flertalet studier: ju bättre socioekonomiska förutsättningar som råder i ett bostadsområde, desto fler unga deltar i organiserad föreningsidrott.⁵

CIF har, på uppdrag av regeringens uppdrag, genomfört en fördjupad analys av idrottens potential att minska segregationen i samhället. Våren 2023 publicerades deras rapport⁶ som visar att det råder ojämlika villkor för ungas idrottsdeltagande i det svenska samhället. Den förstärker därmed bilden av en segregerad idrott, som CIF påvisat i flera tidigare rapporter. Studien bygger på rikstäckande statistik av ungas föreningsidrottande.

De data som presenteras av CIF i rapporten baseras på registrerade individer i det statliga lokala aktivitetsstödet (Riksidrottsförbundets LOK-stöd) för 2021.

Resultaten visade att områden med stora socioekonomiska utmaningar har störst underskott av unga i föreningsidrotten. Underskottet består, men är något mindre, i områden med socioekonomiska utmaningar, och socioekonomiskt blandade områden (områdestyper 2 och 3). Områden med goda, respektive mycket goda, socioekonomiska förutsättningar (områdestyper 4 och 5) har fler LOK-stödsregistrerade unga än förväntat. Skillnaderna gäller båda könen, men är särskilt tydliga för flickor. I områden med stora socioekonomiska utmaningar (områdestyp 1) är underskottet av LOK-stödsregistrerade flickor 55 procent. I områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar är situationen den rakt omvända: där överstiger föreningsidrottandet bland flickor det förväntade värdet med 36 procent.

---

⁴ Statens stöd till idrotten – Uppföljning 2014 Centrum för idrottsforskning (2014)

⁵ Idrotten och (o)jämligheten - I medlemmarnas eller samhällets intresse?, Centrum för idrottsforskning (2018).

⁶ Arnoldsson, J. Socioekonomi påverkar ungas idrottande. I Idrott och segregation: Om idrottens roll i ett ojämlikt samhälle, Centrum för idrottsforskning (2023).

Deltagande i kulturskola

Barn och unga med utländsk bakgrund, som är födda utomlands eller som är nyinvandrade är, liksom boende i områdestyper med socioekonomiska utmaningar, underrepresenterade i kulturskolan.

Kulturrådet har låtit SCB samköra 2022 års uppgifter från deltagarlistor från kommuners kulturskola med andra registeruppgifter.⁷ Analysen visar att 6–19-åringar med högutbildade föräldrar och/eller som bor i områdestyper med goda eller mycket goda socioekonomiska förutsättningar är överrepresenterade i kulturskolan. Mellan åren 2018–2022 har det endast skett små förändringar i resultaten. Eftersom siffrorna bygger på personnummerlistor, som i regel samlas in för deltagare i terminskurser, ger resultatet dock inte hela bilden av deltagare i kulturskolornas olika verksamheter. En stor del av exempelvis den öppna verksamheten, i Huddinge benämnd *Öppen kulturskola* riktar sig till nya målgrupper, och inte minst underrepresenterade grupper, såsom barn och unga med socioekonomiska utmaningar och utlandsfödda.

Lupp-rapport Huddinge 2021

Skilnaderna i deltagande i organiserade fritidsaktiviteter bekräftades ånyo 2021, i kultur- och fritidsnämndens genomförda Lupp-undersökning i årskurs 8 och årskurs 2 på gymnasiet med nästan 2000 deltagande elever. Resultat visade att deltagande i organiserade fritidsaktiviteter var lägre hos ungdomar som bor i kommundelar med lägre socioekonomisk status.⁸

Statlig utredning

Under den förra regeringen initierades en utredning⁹ för ”att inhämta kunskap om och analysera den öppna fritidsverksamheten för ungdomar med syftet att identifiera hur den kan utvecklas för att bli en mer tillgänglig och jämlik verksamhet med hög kvalitet”. När den statliga utredningen lades ner utan att vara slutförd, tog Sveriges Fritids- och Kulturchefsörening (SFK) vid, och de fördjupade och utvecklade utredningen utifrån det redan framtagna arbetsmaterialet. I rapporten *Tillsammans för alla*,¹⁰ konstaterade SFK att det inte råder någon motsättning mellan en kvalitativ öppen fritidsverksamhet och ett aktivt brottsförebyggande arbete, utan att dessa tvärt om går hand i hand och förutsätter varandra. En av deras centrala slutsatser var att det finns såväl ett stort utvecklingsbehov som en stor utvecklingsvilja inom sektorn och att regeringen har en viktig roll i att ge denna utveckling både riktning och kraft.

---

⁷ Kulturrådets rapport Kulturskolan i siffror: 2022

https://www.kulturradet.se/globalassets/start/kulturskolecentrum/statistik/kulturskolan-i-siffror_2022.pdf

⁸ Lupp-rapport Huddinge 2021

<https://www.huddinge.se/contentassets/1a55bc4421754f1e9449427de859c7b2/lupp-2021--huddinge.pdf>

⁹ Kommittédirektiv 2022:96 En utvecklad öppen fritidsverksamhet för ungdomar

¹⁰ <https://www.fritid-kultur.se/nyheter/utredning-tillsammans-med-unga/>

Analysmodell och framtagna behovskriterier

Utifrån strukturprogrammets riktning för fritidsgårdar i Huddinge kommun: att ansvara för det kompensatoriska uppdraget och rätten till meningsfull fritid för alla unga i kommunen oavsett bakgrund eller bostadsområde, har förvaltningen tagit fram en behovsanalysmodell som tittar på flera faktorer. Faktorerna motsvarar olika kriterier kopplade till behov av öppen fritidsverksamhet. Enligt modellen påvisas behov av fritidsgård i ett regionalt statistik- (RegSO) område när alla fyra kriterierna uppfylls.

1. RegSO-området har minst 200 folkbokförda ungdomar i åldern 10-16 år
2. RegSO-området har ett socioekonomiskt index på 10 eller mer
3. RegSO-området har färre LOK-deltagare än kommunens genomsnittsvärde
4. RegSO-området har lägre andel elever i kulturskolan, än kommunens genomsnittsvärde

I nedanstående avsnitt beskrivs de fyra kriterierna, samt resultat redovisas från utförd analys.

1. RegSO-området har minst 200 folkbokförda ungdomar i ålder 10-16 år

Modellens första behovskriterium har som utgångspunkt att en angiven minimivolym måste finnas av invånare i åldersintervall för fritidsgårdsverksamhetens målgrupp. Här omfattas inte endast de ungdomar i åldersintervallet som idag är i högstadietåldern utan modellen tar hänsyn även till kommande presumtiva besökare i närtid; utvalt åldersintervall är 10-16 år.

Ett tillräckligt stort underlag av målgruppen plus presumtiva besökare i yngre åldersintervall bedöms vara ett obligatorium för att kunna ha en långsiktighet i planering och kostnadseffektivt utförande av fritidsgårdsverksamhet. Minsta underlag "cut-off-värdet" valdes därmed till 200 invånare för att filtrera bort områden med allra minst antal, och ändå vara tillåtande och kunna inkludera majoriteten av Huddinges RegSO-områden då detta är första kriteriet av fyra.

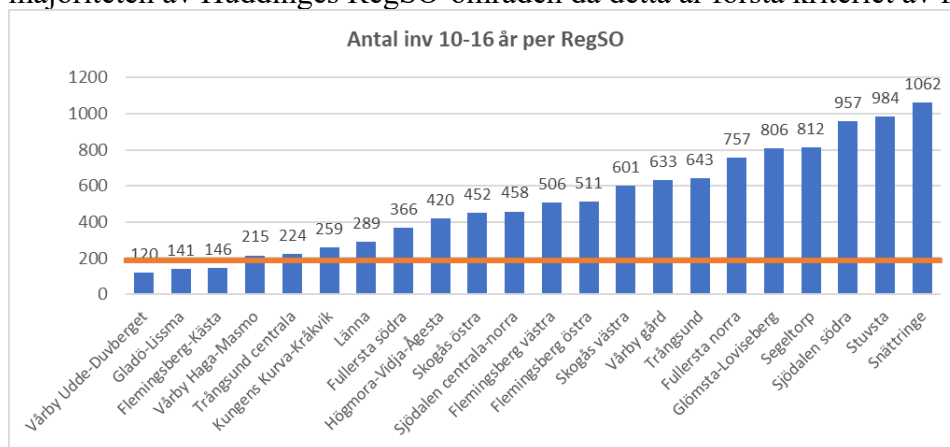

Diagram 1. Behovskriterium #1 RegSO-området har minst 200 folkbokförda ungdomar i ålder 10–16 år. Källa HuGIS, ögonblicksbild 2023-12-14. Orange horisontell linje representerar cut-off-värdet på 200.

Analysresultatet, som presenteras i diagram 1, visar att alla kommunens RegSO uppfyller behovskriteriet utom tre: Flemingsberg-Kästa, Gladö-Lissma och Vårby Udde-Duvberget.

2. RegSO-området har ett socioekonomiskt indexvärde på 10 eller mer

Modellens andra behovskriterium utgår ifrån det socioekonomiska indexet som Statistiska centralbyrån (SCB) tillsammans med Delegationen mot segregation (Delmos) har tagit fram.

Detta index baseras på variablerna utbildning, ekonomi samt position på arbetsmarknaden, och utmynnar i fem områdestyper som kan användas för att beskriva områden med olika socioekonomiska förutsättningar:

1. Områden med stora socioekonomiska utmaningar (Sverige/Huddinge: 158/0 områden)
2. Områden med socioekonomiska utmaningar (Sverige/Huddinge: 289/5 områden)
3. Socioekonomiskt blandade områden (Sverige/Huddinge: 847/3 områden)
4. Områden med goda socioekonomiska förutsättningar (Sverige/Huddinge: 1 763/11 områden)
5. Områden med mycket goda socioekonomiska förutsättningar (Sverige/Huddinge: 306/3 områden)

Indexet antar värden mellan 0 och 100. Ju högre värde på indexet, desto sämre är de socioekonomiska förutsättningarna i ett RegSO och vice versa. Ett värde på 100 innebär alltså att samtliga personer i ett RegSO har låg ekonomisk standard, att alla har förgymnasial utbildning (som högsta utbildningsnivå) samt att alla uppbär ekonomiskt bistånd och/eller har varit långtidsarbetslösa längre än sex månader.

Det socioekonomiska indexet för Huddinges 22 RegSO varierar mellan 2,8 och 21,4. Analysmodellen har valt ett cut-off-värde för behovskriteriet som är indexgränsen mellan Områdestyp 2 och 3, detta uppnås vid index på 10 och över, baserat på uppgifter från Segregationsbarometern.¹¹

---

¹¹ Segregationsbarometern är ett webbaserat uppföljningssystem som visar statistik med hjälp av indikatorer. Systemet gör det möjligt att mäta och följa indikatorer som har betydelse för den socioekonomiska boendesegregationen och dess utveckling på olika geografiska nivåer; nationell nivå, länsnivå, kommunnivå, regionala statistikområden och demografiska statistikområden. Segregationsbarometern finns numera hos Boverket, efter att Delmos lades ner i slutet av 2022. <https://segregationsbarometern.boverket.se/kommun/huddinge/>

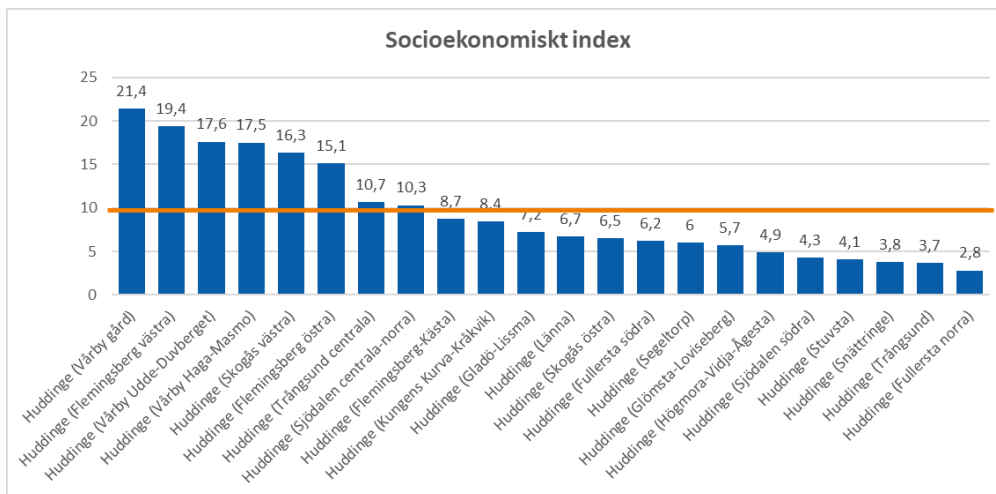

Diagram 2. Behovskriterium #2 RegSO-området har ett socioekonomiskt index på 10 eller mer. Analysresultat för Huddinges 22 RegSO-områden presenteras i fallande ordning från vänster. Orange horisontell linje representerar cut-off-värdet på 10. Källa SCB år 2021

Analysresultatet, som presenteras i diagram 2, visar att åtta av kommunens RegSO uppfyller det andra behovskriteriet, med ett socioekonomiskt index på 10 och över.

3. RegSO-området har färre LOK-deltagare än kommunens genomsnittsvärde

Modellens tredje behovskriterium har som utgångspunkt Riksidrottsförbundet årliga statistik över deltagande i aktiviteter med LOK-stöd per RegSO-område. Sedan 2021 redovisas deltagandet i en publik karta för respektive RegSO-område.¹² Statistiken visar särskilt tydligt stora skillnader i ungas föreningsidrottande mellan resurssvaga och resursstarka bostadsområden.

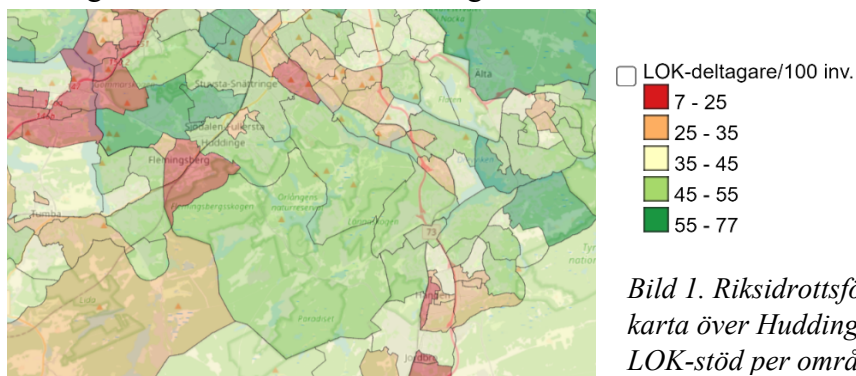

Bild 1. Riksidrottsförbundets interaktiva karta över Huddinge med omnejd med LOK-stöd per område. År 2022

¹² 2021 var det första året RF publicerade dessa siffror för. Anledningen till detta är att obligatorisk digital närvaroregistrering infördes i LOK-stödet hösten 2020, vilket innebär att RF har (digital) tillgång till alla LOK-deltagares uppgifter. Med hjälp av Statistikmyndigheten SCB har individernas folkbokföringsadress kodats till regionala statistikområden.

Antalet unika deltagare per 100 invånare per RegSO-område som visualiseras med olika färger i kartan ovan (bild 1), redovisas på alternativt sätt i diagrammet nedan, i stigande ordning.

Genomsnittet representerar en grupps uppsättning av resultatvärden, och beaktar samtliga värden. För behovskriterium #3 valdes således Huddinges genomsnittsvärde i antal deltagare per 100 invånare, som cutoff-värde. Det vill säga, de RegSO-områden med lägre deltagande än genomsnittsvärdet uppfyller behovskriteriet.

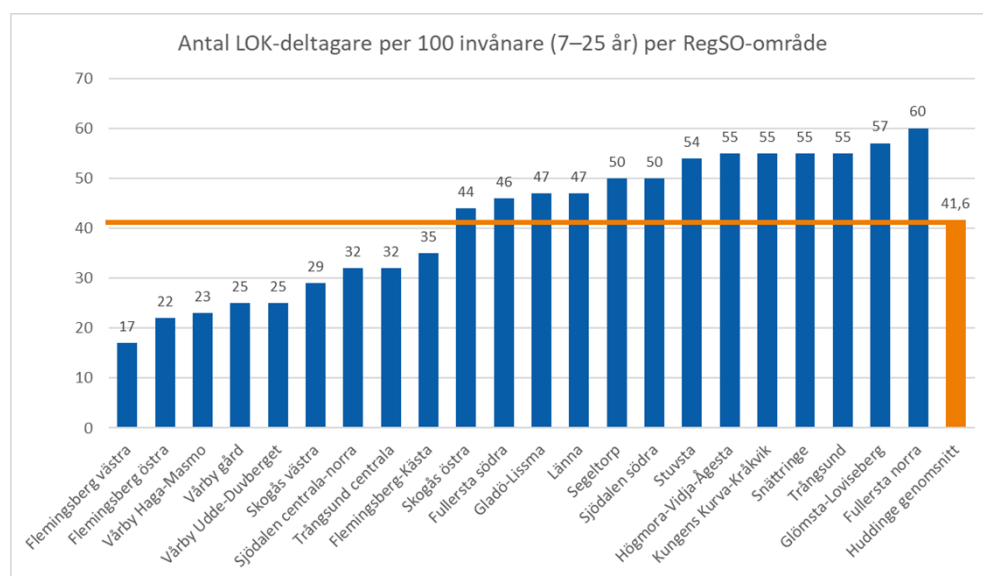

Diagram 3. Behovskriterium #3 RegSO-området har färre LOK-deltagare än kommunens genomsnittsvärde. Orange horisontell linje representerar cut-off-värdet 41,6 deltagare per 100 invånare, genomsnittsvärdet för Huddinge kommun. Källa: Riksidrottsförbundets statistik över utbetalt LOK-stöd för år 2022.

Analysresultatet, som presenteras i diagram 3, visar att nio RegSO-områden uppfyller behovskriterium #3.

4. RegSO-området har lägre andel elever i kulturskolan än kommunens genomsnittsvärde

Modellens fjärde behovskriterium har som utgångspunkt att i kommunal kulturskola är elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning, och med utländsk bakgrund underrepresenterade.¹³

Genomsnittsvärdet för andelen i åldern 6–19 år som går i Huddinge Kulturskolan var 5,5 procent (år 2022). Detta värde valdes som cut-offvärde för kriteriet. Det vill säga, alla RegSO-områden där andel unika elever i Kulturskolan är under 5,5 procent av invånare i åldern 6-19 år, uppfyller detta fjärde och sista behovskriterium.

¹³ Myndigheten för kulturanalys Att bredda deltagandet i kulturlivet - Hinder och möjligheter Rapport 2023:2

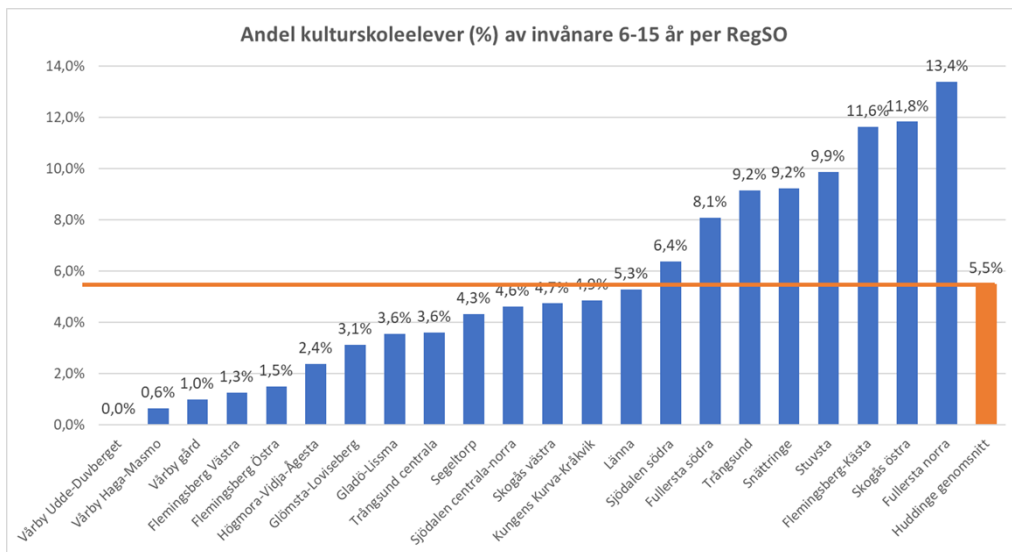

Diagram 4. Behovskriterium #4: RegSO-området har lägre andel elever i kulturskolan, än kommunens genomsnittsvärde. Orange horisontell linje representerar cut-off-värdet på 5,5 %, vilket är genomsnittet år 2022. Källa Kulturrådet, Kulturskolecentrum. Andel av alla barn och unga som går i kulturskolan, 6–19 år (%).

Analysresultatet, som presenteras i diagram 4 i stigande ordning från vänster, visar att 14 av Huddinges RegSO uppfyller behovskriterium #4. Med andra ord, 14 av 22 RegSO-områden har färre än 5,5 procent unika kulturskoleelever av invånare 6-19 år boende i området.

Resultat av genomförd behovsanalys utifrån framtagna modell

Analysmodellen för behov av fritidsgård, grundar sig i att ett RegSO-område ska uppfylla alla fyra framtagna behovskriterier. När analysresultat omfattande uppfyllelse av alla fyra kriterierna sammanställts, utfaller sju områden som uppnår behov av en fritidsgård, se vänstra kolumnen i tabell 1.

Tabell 1 Resultat av genomförd behovsanalys, samt jämförelse med lokalisering av nuvarande fritidsgårdar	
Analysmodellen visar på behov av fritidsgård i följande sju RegSO:	Nuvarande fritidsgårdar finns i följande RegSO:
Flemingsberg Västra (Grantorp)	Flemingsberg Västra (Grantorp)
Flemingsberg Östra (Visättra)	Flemingsberg Östra (Visättra)
Sjödalen-Centrala-Norra	-
Skogås Västra	Skogås Västra
Trångsund-Centrala	-
Vårby Haga-Masmo	-
Vårby Gård	Vårby Gård
-	Glömsta-Loviseberg
-	Segeltorp

Vid jämförelse mellan analysresultat om behov av fritidsgårdar och var nuvarande fritidsgårdar finns, så ses skillnader. Dessa skillnader har synliggjorts i tabellen ovan med grön färg där överensstämmelse finns mellan kolumnerna, samt ett streck som får representera att ingen överensstämmelse finns.

Enligt analysmodellen behövs således tre nya fritidsgårdar i Huddinge kommun; i Sjödalen-Centrala-Norra, i Trångsund-Centrala samt i Vårby Haga-Masmo.

Beräkning av planerad besöksvolym

Kultur- och fritidsnämnden har ambitionen att öka andelen unika besökare till fritidsgårdarna. Nämnden har verksamhetsplanen för 2024 satt ett målvärde på 35 procent för indikatorn *Elever som ofta eller ibland brukar vara på fritidsgård eller träffpunkt åk 9* fram till år 2030. Vid senaste mätningen, 2022, var utfallet 20 procent.

En teoretisk beräkning har utförts för att estimerar besöksvolym till 2030, baserat på målvärdet om 35 procent, tabell 1.

Tabell1. Beräkning av besöksvolym	Utfall 2022	2030	Kommentar
Utfall och målvärde för indikator	20%	35%	Källa Verksamhetsplan 2024 KFN
Antal invånare som antas vara elev i åk 9, dvs 16 år gammal (år 2022= födda 2006)	1578	1704*	*enligt kommunens befolkningsprognos framtagen i april 2023
Antal unika besökare som är elever i åk 9, teoretiskt sett, baserat på indikatorn	$0,2 \times 1578 = 316$	$0,35 \times 1704 = 596$	
Förändring i unika besökare/elever i åk 9 mellan 2022-2030, procentuellt	-	$596/316 = 1,89$	Målvärdet innebär en 89-procentig ökning av antal unika elever/besökare som går i åk 9
Antal besökare, sett till hela målgruppen, dvs åk 7, 8 och 9 (åldersintervallet 13-16 år)	27 747	$27\,747 \times 1,89 = 52\,400$	

Enligt verksamheten är det färst elever i årskurs 9 av alla högstadiееlever som besöker fritidsgårdarna, men här görs antagandet av en jämn fördelningen av besökare från åk 7, 8 och 9.

Med både ett högre målvärde än utgångsläge 2022 (35 procent jämfört med 20 procent), och en befolkningsprognos om ökat antal invånare med ålder 16 år, blir en teoretiskt beräknad årsvolym för 2030 drygt 52 000 besökare. Detta innebär en ökning med nästan 90 procent jämfört med antalet besökare till fritidsgårdarna under 2023, vilket var ungefär 27 700.

Resonemang kring fritidsgårdarnas upptagningsområde, sett till ny struktur

Fritidsgårdar i kommunen enligt ny struktur	Bedömning av fritidsgårdens upptagningsområde, teoretiskt sett, i relation till geografisk placering av de kommunala skolorna med högstadium
Grantorp fritidsgård	Annerstaskolan, Glömstaskolan, Vistaskolan <u>Anpassad grundskola</u> : Lindskolan, Rosenhillsskolan
Masmo fritidsgård	Glömstaskolan, Vårbyskolan
Segeltorp fritidsgård	Segeltorpsskolan, Källbrinksskolan, nya Utsäljeskolan
Sjödalen centrala fritidsgård	Balingsnässkolan, Kungsklippeskolan, Kvarnbergsskolan, Vistaskolan <u>Anpassad grundskola</u> : Rosenhillsskolan
Skogås fritidsgård	Östra grundskolan
Trångsund C fritidsgård	Trångsundsskolan
Visättra fritidsgård	Annerstaskolan
Vårby fritidsgård	Vårbyskolan

Lokalisering av de kommunala högstadieskolorna i relation till ny struktur av fritidsgårdar

Bedömningen av fritidsgårdarnas upptagningsområde är baserad på teoretiskt antagande och utgår från geografisk placering av närliggande skolor. Av erfarenhet kan besökarflöden härledas till olika faktorer såsom aktivitetsutbud, kompisar, relation till fritidsledarna, öppettider osv. Alltså ej enbart närhetsprincipen.

I Lupp-undersökningen med elever i årskurs 8, hösttermin 2021, angav 3 av 10 att de bor i annan kommun, vilket ger ytterligare en dimension av ungdomars flöden inom kommunens gränser efter skoltid.